

Disleksi Hastalığının Toplumsal Farkındalığına İlişkin Gazete Reklamı Tasarımları

Newspaper Advertising Designs On Social Awareness Of Dyslexia

Reference: Çeken, B. (2020). "Disleksi Hastalığının Toplumsal Farkındalığına İlişkin Gazete Reklamı Tasarımları ", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(29): 312-321.

Prof. Birsen ÇEKEN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarım Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

ÖZET

Dünya Nöroloji Federasyonu (1970) yılında özel öğrenme güçlüğüne sahip bulunmasına karşın okumada zorluklar yaşama olarak tespit edilmiş güçlük" şeklinde açıklanmıştır. Etiyolojisi incelendiğinde, genetik faktörün baskın olduğu görülmektedir. Bu araştırma kapsamında, konuşma ve okuma sorunlarına karşın, yaratıcı fikirlere sahip olabilen bu bireylerin toplumdaki varlığı konusunda bilinç oluşturabilmek, disleksi farkındalığını artırabilmek ve öne çıkan özelliklerini vurgulamak amacıyla gazete ilanları hazırlanmıştır. İçerik analizi yöntemi yoluyla nitelik araştırması yapılmış, elde edilen veriler altı ana başlık altında toplanmıştır. İlk olarak, sosyal sorumluluk, reklam, gazete, gazete reklamı kavramları ve bunların toplum üzerindeki etkileri açıklanmıştır. Daha sonra, disleksi kavramı, ortaya çıkma sebepleri, disleksili bireylerin özellikleri, disleksinin görülmesi nedenleri ve bu noktada aile desteğinin, çevresel faktörlerin önemi üzerinde durulmuştur. Son olarak, disleksi kavramı ve disleksili bireyler hakkında gazete reklamları hazırlanmış, bu reklamlar konu ve tasarım ilkeleri bakımından irdelenerek araştırma sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sorumluluk, Sosyal Sorumluluk, Gazete İlanı Tasarımı, Disleksi

ABSTRACT

World Federation of Neurology described the developmental dyslexia at 1970 year as "Conventional directive a disorder that has been identified as a difficulty learning to read despite adequate intelligence and sociocultural possibilities". When the etiology is examined, it is seen that the genetic factor is dominant. In the context of this research, newspaper advertisements have been prepared in order to raise awareness about the existence of these individuals, who may have creative ideas, in spite of speech and reading problems, to increase awareness of dyslexia and to emphasize their prominent features. The qualification research was conducted through the content analysis method. Then the data obtained were collected under six main titles. Firstly, the concepts of social responsibility, advertisement, newspaper, newspaper advertisement and their effects on society are explained. Then it emphasized on the concept of dyslexia, the reasons for the emergence of the concept of dyslexia, the features of individuals with dyslexia, the causes of dyslexia, the family support for an individual with dyslexia, the importance of environmental factors. Finally the newspaper ads were prepared about the concept of dyslexia and individuals with dyslexia. The research was concluded by examining these advertisements in terms of subject and design principles.

Keywords: Responsibility, Social Responsibility, Newspaper Ad Design, Dyslexia

1.GİRİŞ

Sosyallik, toplumdaki birtakım katmanlarla alakalıdır. Başka deyişle toplumla ilgili olan anlamına gelmektedir (Minareci, 2007, s.54). Sosyal sorumluluk kelimesi ise; topluma veya toplumdaki bireylere karşı sorumluluk alınan ve ihtiyaç halinde açıklama gerektirebilen (Minareci, 2007, s.54) ve o sorumluluğu üstlenen kişinin dikkat ettiği kaidelerdir (Özüpek, 2004, s.17). Günümüzde kişilerin veya kurumların sorumluluk sahibi olmaları konusunda bir toplumsal algı bulunmaktadır. Sorumluluk sahibi olan ve çevresindekilerin iyi yönde gelişmesini sağlayan bireyler veya örgütler, yaşadığı toplumda söz sahibi olabilecek ve ilerleyen süreçte normal bir yaşantısı olacaktır (Berker, 2008: 8). Sosyal sorumluluk, bireyin davranışlarının tüm toplumu ilgilendireceği bilincine dayanmaktadır. Kişi kendi davranışlarından dolayı sorumluluk hissetmelidir. Gelişme kaydedebilen bir topluluğa sahip olmak istiyorsak bu topluluktaki her kişinin bu bilincin farkına varması gerekir. Bu bilincin hissedilebilmesi, aynı zamanda ilerleyebilmesi amacıyla tüm bireylerin desteğine, eğitilmesine gerek duyulmaktadır. Bireylerin eğitilmesi doğdukları andan itibaren aile ortamında başlayarak okullarda da verilmeli, çalışmaya başladıklarında bazı etkinliklerle devamı sağlanmalıdır. Bu etkinliklerde ilk olarak kişisel sorumluluklarının önemi belirtilmelidir. Kişisel görevlerinin farkında olamayan bireylerin toplumdaki görevlerinin farkına varması zorlaşabilir.

Hayata bakış açısını genişletme, sıhhatini veya ahlakını koruyamayan, kendi hayatını önemsemeyen kişinin, toplumun gerekliliklerini yerine getirerek yaşaması zorlaşabilir (Karaismailoğlu, 2006: 8-9). Ayrıca, sosyal sorumluluk bir sosyal anlaşma özelliği taşır. Sosyal anlaşmanın özünde, kamu refahını gözeten gerçek çalışmalar, kişilerin güvenle çalışabileceği yerler, insanların hayatını etkilemeyecek olan etkinlikler, bütün bireylere aynı olanakların sunulması çabalarını içermektedir (Eren, 2000a, s:110). Günümüzde etkisini yoğun şekilde gösteren küresel gelişimlerle birlikte reklamcılık, yalnızca ticari faaliyet gösteren kurumların değil toplumdaki bütün tabakaların ilgisini çekebilecek bir kavram şekline dönüşmüştür. Toplumun bilinçlenmesi bakımından önemli rol oynayan reklam çalışmaları, ürünün veya hizmetin tanıtılması için gerçekleştirilir. Haberleşme etkinlikleri bakımından düşünüldüğünde bilgiyi aktarma yöntemi şeklinde verilmekte, büyük kitlelere hizmet veya bilginin iletilmesi biçiminde algılanmaktadır. Bununla birlikte reklam kampanyalarında, hizmetin ücreti ödenerek yayınlanmasıyla, hedeflenen yöne iletiminin sağlanması, olumlu veya olumsuz olarak hareket geliştirilmesini içermektedir (Aktuğoğlu, 2006:4).

Teknolojilerin hızla ilerleme kaydetmesi ve internetin hayatımıza dahil olmasıyla günlük hayatta birçok alışkanlığımızı değiştirmemize rağmen, gazete reklamları toplumun bilince sahip olması açısından mühim yerini korumaktadır. Bu mecradaki reklam kampanyaları içerikleriyle toplumda farkındalığa katkı sağlar, fikirlerin ortaya konmasına destek verirler (Özkan,2014:52) Gazeteler, bilginin kaynağına ulaşabilme noktasında toplum hayatında kritik bir yere sahiptir. Gazetenin gayesi küresel dünyadaki değişimleri herkese iletebilmektir ve basılarak yayınlanan reklam kampanyalarının içinde tüketim oranı oldukça yüksektir. Diğerlerine kıyasla güncel içerikler bulundurmakta, bu içerikleri hedef kitleye seri bir şekilde iletebilmektedir (Russel, Lane, 1996: 288). Gazetelerde ticari reklam çalışmalarının yanında ilanlar da yayınlanmaktadır. İlanlar mesajın ulaşması hedeflenen grup veya toplulukta istek yaratma özelliğinden ziyade, genel anlamda haber vermek amacıyla kullanılmaktadır. Bu reklam kampanyaları, bireylerle kurumların ürün taleplerini, özel servisleri yoluyla onaylarlar (Kocabaş-Elden, 2009: 35). Basılı kitle iletişim araçlarında, gazete ilanının kalabalığın içerisinde fark edilebilmesi, içerdiği metni okuyucuya iletilmesiyle, içerikle ilgili bölümlerin mesajı doğru biçimde aktarabilecek, hedeflere ve stratejilere yönelik birleştirilmesi gerekmektedir (Kocabaş, 2001:113). Gazetelerde yayınlanmakta olan dört tür reklam çeşidi vardır (Elden, 2009:235). Bunlar teşhir reklamları, seri ilanlar, basın ilanları ve insert ilanlardır. Teşhir reklamları bir ürünü satmak veya bir duyuru yapmak amacıyla yayınlanan, etkileyici bir metin, slogan ve görsele sahip ilanlardır. Seri ilanlar bilgiyi hedef kitleye doğrudan iletebilmeyi amaçlayan, basit fakat oldukça etkili ilanlardır. Basın ilanları, kamu tarafından düzenlenen görselden ziyade mesaja öncelik veren, Basın İlan Kurumu aracılığıyla tüketiciye ulaşması sağlanan ilanlardır. Hafta sonları gazete arasına konularak sunulan insert ilanlarda amaç, okuyucunun ilgisini çekebilmektir. Gazete ilanları, yayımlandıkları gazete markalarının imajının kullanılması ve güvenilir bir kaynak olarak kabul edilmesi, her gün yayınlanması sebebiyle süreklilik arz etmesi bakımından tercih edilmektedir.

Bu çalışmada disleksi kavramı, ortaya çıkma sebepleri, disleksili bireylerin özellikleri, disleksinin görülmesi nedenleri ve bu noktada aile desteğinin önemi, toplumda sosyal sorumluluk amacıyla farkındalık yaratmak için tasarlanmış olan sekiz farklı konseptte sahip gazete reklamlarına yer verilecektir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Disleksi Kavramı

Genel anlamda, okumak eyleminin doğru düzeyde gerçekleştirilememesi şeklinde ifade edilebilir. Terim anlamındaki ilk kullanımı Almanyalı bir doktorun beyinle ilgili rahatsızlık sonucunda okumayı unutmuş olan hastası aracılığıyla olmuştur (Guardiola, 2001: 3-30). Daha sonraları ise birçok bilim uzmanı çeşitli tanımlar yapmıştır;

- ✓ Disleksi yeryüzünde yaşayan birçok öğrenciye etki gösteren, her toplumda, kesimde görülebilen ve hayat boyu devam edebilen rahatsızlık olarak kabul edilmektedir. Temel olarak seslerin farkına varma, ayırt etme, harflere çevirebilme, adlandırma problemleri olarak görülmektedir (Saraç, 2014-71).
- ✓ Disleksi, DSM IV’te şu şekilde tanımlanmaktadır: “Özel öğrenme güçlüğü kişiselleştirilmiş bazı uygulamalar gerçekleştirip bireyin kaç yıldır yaşamını sürdürdüğü, IQ ve bilgi seviyesi dikkate alındığında, eğitimle ilgili becerilerinin ciddi derecede beklentilerden düşük seviyede olması ile söz konusu olur.” (Köroğlu, 1998).

Özel öğrenme güçlüğü, bütün bireylerde görülebilen, doğuştan veya daha sonra oluşabilen güçlük şeklinde gösterilip, bilim adamları bunu dallara ayırma ve adlandırmaya çalışmışlardır. Alan yazında bu hastalığın dallara ayrılmasında görüş birliği sağlanamamakla beraber, gelişimsel/sonradan edinilmiş ve yüzeysel/ fonolojik olmak üzere ikiye ayırarak çalışmalarını yürütmüşlerdir (Brousseau, 2006; Shaywitz, 1998). DSM 4’e göre ise, okumayla, matematikle, yazarak anlatımla ve diğer özellikleriyle ilgili olmak üzere dörde ayrılmıştır (Köroğlu, 2008).

2.2. Disleksi Nasıl Ortaya Çıkar?

Gelişimsel eşgüdüm (koordinasyon) problemi için yapılan tanımlama; motor koordinasyon gerektiren etkinliklerdeki yeterliğin, kişinin yaşı ve ölçülen zeka düzeyi göz önüne alındığında, beklenenin altında olması olarak belirtilmiştir. (Köroğlu, 2013). Bu devinsel (motor) dönüm noktalarına (örn: yürüme, emekleme, oturma) ulaşmakta gecikmelerin olması, eşyaları düşürme, “hantallık”, spor yaparken yeterlilik gösterememe ya da el yazısının biçimsiz olması ile de kendini gösterebilmektedir. (Köroğlu, 1998). Orton (1925)’e göre, okuma, dil fonksiyonunun özelliklerinden biri olduğu için, bu hastalığa dil fonksiyonuyla alakalı başka sorunlar eklenebilir. Sorunlardan bazıları ilkokula başladığında yaşatlarının gerisinde kalmasıdır. Yazma etkinliğini gerçekleştiremez veya bu konuda zorluklar yaşamaktadır. Konuşmaları ve okumaları tutuktur. Yazdığı metinler okunamaz, ödevleri yapmak istemez kompozisyonları çalıştığı halde eksiktir, dil kurallarını iyi kullanamaz. Bununla birlikte kompozisyonları özgün düşünceler içermektedir. Yazabildikleri, yazabileceklerinden daha az olduğu için eğitim hayatını etkilenebilmektedir (Bingöl, 2003:68). Okuma, bireylerde doğuştan gelen bir yetenek değil, sonradan kazanılan kompleks becerilerdendir. Nörolojik rahatsızlığı olmayan bütün bireyler konuşabilir iken, okumayabilirler. Bu durumun başlıca nedeni, okumanın konuşmaya oranla daha hassas görsel, işitsel ve zihinsel aşamalar sonucu oluşum gösterdiğiidir. Okumayı öğrenme bilişsel ve dilsel bir beceridir ve dışarıdan destekle elde edilebilir. Dilsel ve bilişseldir çünkü dili işleme sürecinde beyin belli alanları, beyin hâlihazırda var olan bilişsel rezervleri okuma öğrenimi esnasında kullanılır. Bu nedenle okumayı öğrenmenin bilişsel-dilsel bir yapısı vardır (Balci,2019:165). Shaywitz (2003) ise toplumdaki böyle problemleri olan kişilerin sözcükleri yanlış ifade ettiklerine ilişkin ispatın bulunmadığını söylemektedir. Shaywitz (2003) ‘e göre, özel öğrenme güçlüğü’nün temelindeki sorunun görsellikle alakalı olmayıp, ses bilgisel anlamda sorunlar içermektedir. Flynn ve Deering (1989) , Shaywitz (2003) ile aynı fikirdedir. Kelimeleri karışık anlamalarının nedeni, görüşlerinin karışık olmasıyla alakalı olmayıp, seslerin harflere dönüştürülmesiyle ilgili problemleriyle alakalıdır. Her ne kadar disleksinin tanılanmasında zeka ölçekleri tercih edilmekte olsa bile, çalışmalar okuma problemlerinin bütün zeka düzeylerinde olacağını kanıtlamaktadır. IQ testlerinin çoğunluğundaki içerikler, ders içerikleriyle ilişkilidir. Bu sebepten ötürü, zeka düzeyi aldığı eğitimin kalitesini etkilemez (Saraç, 2014:73) Orton’un 1925’te yayınladığı makalede, tablonun bir beyin hasarından ziyade bir fonksiyon bozukluğu olduğunu, zeka geriliğiyle ilişkisinin olmadığı dile getirilmiştir. DSM-V, özel öğrenme güçlüğü’nün toplumda görülme sıklığının %1-15 arasında olduğunu, erkeklerde kızlara oranla daha yaygın görüldüğünü aktarmaktadır. Solak bireylerde normal popülasyona oranla daha yaygın gözlemlendiği özel öğrenme güçlüğü’nün, hiperaktivite ile birlikte görülme olasılığı da oldukça yüksektir (Köroğlu, 2013).

2.3. Disleksili Bireylerin Davranış Özellikleri

Disleksi ile ilgili ilk çalışmaları üreten nörolog Orton, disleksili bireylerde sık karşılaşılan özelliklerini şöyle belirtmiştir (Korkmazlar, 2009) Yazılı kelimeleri öğrenmede zorluklar yaşamak, se'leri es, 25'i 52 şeklinde görmek, okuma yaparken kelimeleri elemek, hecelerdeki seslerin yerini değiştirmek, sıkça yazımlarda zorluk yaşamak, konuşamamak, yönleri ve zamanları hatırlamakta zorluk çekmek, parmakları kullanmakta yavaşlık yaşamak bunlardan bazıları olmakla beraber, bu özellikler kişiden kişiye değişiklik arz edebilmektedir.

2.4. Disleksi Hastalığının Görülme Sebepleri

Özel öğrenme güçlüklerinin ortaya çıkma sıklığı, %1-%30 arasında değişir. Özel öğrenme güçlüğüne neden olan faktörler kesin olarak bilinmemekle birlikte şimdiye kadar elde edilen bilgilere göre:

1. Bu problem, kalıtsaldır. Ailedeki diğer bireylerde de görülebilir.
2. Kalıtsal nörolojik hastalıklarla ilişkisinin olabileceği düşünülmektedir.
3. Yakın akraba evlilikleri bu sorunun ortaya çıkma ihtimalini arttırır.
4. Hamilelik ve doğum sırasında geçirilen hastalık ve travmalar çocukta özel öğrenme güçlüğünün ortaya çıkmasını tetikler.
5. Hamilelikte yanlış ve bilinçsiz ilaç alınması alkol kullanılması, kan uyuşmazlığı, zamanından önce veya erken doğum, oksijen yetmezliği veya doğum ağırlığının düşük olması da bu problemin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.
6. Doğum sonrasında ve erken çocukluk dönemlerindeki kafa travmaları, besin yetersizliği, zehirli maddeler (kurşun zehirlenmesi) öğrenme güçlüğüne neden olabilir (Koçkar).
7. Çocuğun geçirdiği kazalar ve ateşli hastalıklar da öğrenme bozukluğuna neden olabilmektedir.

2.5. Aile Desteğinin Önemi ve Öneriler

Özel öğrenme güçlüğü gelişimsel bir problemdir. Bireyin doğumu ile başlar ve eğitim süreci içinde devam etmektedir. Bu problemi yaşayan çocuklar, toplum tarafından anlaşılama tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Okuyamadıkları veya yazamadıkları için zekalarından endişe edilir. Aileler ve öğretmenler paniğe kapılırlarsa bu durumun yansması çocukta görülebilmektedir. (Kolburan, Erbay, 2015:8) Korkmazlar (2009) 'ın çalışmasında belirtildiği gibi normal sınıflarda kaynaştırma eğitimi ile beraber verilen destekleyici eğitimde öğrencilerin, eğitimlerini ilk olarak yetersizliği olmayan yaşlılarıyla beraber aynı ortamda sürdürmeleri istenir. Amaç, özel eğitime ihtiyacı olan yaşlılarıyla sosyallik açısından desteklenerek eğitimle ilgili ihtiyaçlarının giderilmesidir (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005). Ülkemizde ise genel olarak bireyler rehber birimlerine gönderilerek raporları düzenlenmektedir. Bunların birçoğu engelli birey gibi düşünülmesi disleksinin yeterli düzeyde bilinmemesinden dolayı olmaktadır (Demir, 2005). Okul öncesin eğitim merkezlerinde çalışan öğretmenlerin, bu rahatsızlıkla alakalı birikimlerini geliştirmek için destekleyici uygulamalar ve ailelerin de bu konuda bilgilendirmek için toplantılar yapılması, ilkokuldan önceki dönemin güçlük çeken çocukları tespit etme süreci olarak kullanılması uygun olabilir. Araştırmalar, ilkokuldan önceki dönemde eğitim alan birçok disleksili bireyin genel eğitim sınıfında eğitimlerine devam etmelerinde etkili olduğunu göstermektedir (Doğan, 2012).

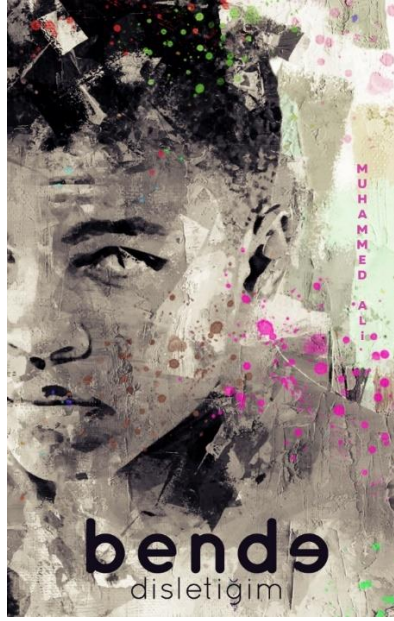
3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Konu

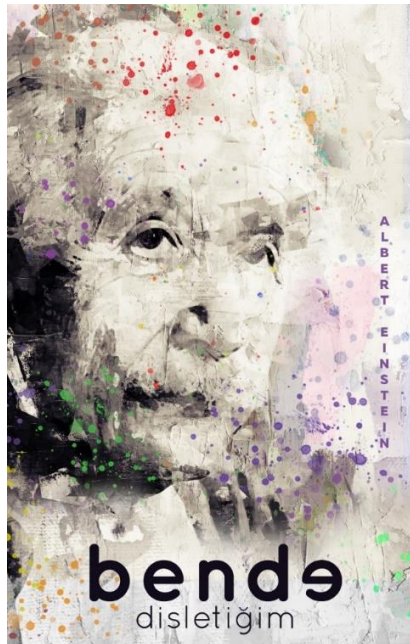
Disleksili bireylerin toplumda varlığı konusunda sosyal sorumluluk bilinci oluşturmak ve katkıda bulunmak amaçlarıyla tasarlanmış olan sekiz farklı konseptte sahip gazete reklamları tasarlanmış, bu reklamlar konu ve tasarım ilkeleri bakımından analiz edilmiştir. Hedef kitle disleksinin farkında

olmayan veya farkında olup bu anlamda bilinç oluşturmak isteyen tüm bireylerdir. Bu kapsamda bilinçlendirme amaçlanarak dünya çapında kabul görmüş, sanatçı, bilim adamı, yazar, sporcu, iş adamı konu edilerek , illüstratif sosyal sorumluluk gazete reklamı tasarımları yapılmıştır. Seri şeklinde çalışılan gazete reklamlarında disleksilerin zeka düzeylerinin normalin altında olmadığı gibi üstün yeteneklerinin olabileceği mesajı verilmektedir. Buna kanıt olarak özel öğrenme güçlüğü yaşayan bilim adamları, yazarlar ve sanatçılar gösterilebilir: Albertn Eistein, Agatha Christie, Leonardo da Vinci, Edison, Walt Disney vb. gibi (Kolburan, Erbay, 2015:4) Sekiz konsept tasarımında okura aktarılmak istenen mesaj, “bende disletiğim.” sloganı ile desteklenmektedir. Slogan özelinde tüm çalışma, kendini ifade etmekte güçlük çekebilen disleksili bireylerin, toplumdaki ortak sesi olmayı hedeflemektedir.

3.2. Tipografi, Renk, Teknik

Şekil 1: Gazete Reklamı, 35,4x52,5 cm, Dijital İllüstrasyon Tekniği, Muhammed Ali, 2019.

Şekil 2: Gazete Reklamı, 35,4x52,5 cm, Dijital İllüstrasyon Tekniği, Albert Einstein, 2019.

Şekil 3: Gazete Reklamı, 35,4x52,5 cm, Dijital İllüstrasyon Tekniği, Agatha Christhe, 2019.

Şekil 4: Gazete Reklamı, 35,4x52,5 cm, Dijital İllüstrasyon Tekniği, Thomas Edison, 2019.

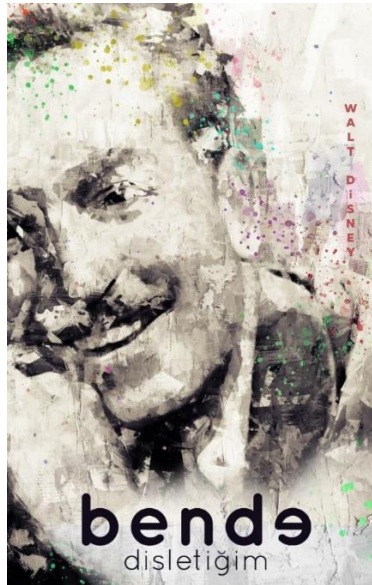
Şekil 5: Gazete Reklamı, 35,4x52,5 cm, Dijital İllüstrasyon Tekniği, Pablo Picasso, 2019.

Şekil 6: Gazete Reklamı, 35,4x52,5 cm, Dijital İllüstrasyon Tekniği, Robin Williams, 2019.

Şekil 7: Gazete Reklamı, 35,4x52,5 cm, Dijital İllüstrasyon Tekniği, Tom Cruise, 2019.

Şekil 8: Gazete Reklamı, 35,4x52,5 cm, Dijital İllüstrasyon Tekniği, Walt Disney, 2019.

Şekil 1'deki gazete reklamı tasarımında, dünyaca ünlü boksör Muhammed Ali konu edilmiştir. Muhammed Ali'nin, bu başarısına rağmen özel öğrenme güçlüğü yaşadığı bilinmektedir. **Şekil 2**'deki gazete reklamı tasarımında, dünyaca ünlü bilim adamı Albert Einstein konu edilmiştir. Modern zamanların en ünlü bilim adamı olarak gösterilmekte olan Albert Einstein'in, buna rağmen okul hayatında başarısız olduğu ve özel öğrenme güçlüğü yaşadığı bilinmektedir. **Şekil 3**'teki gazete reklamı tasarımında, ünlü polisiye roman yazarı Agatha Christhe konu edilmiştir. Ünlü polisiye roman, kısa öykü yazarı Agatha Christhe, okuma güçlüğü yaşamasına rağmen bu alışkanlığından hiçbir zaman vazgeçmediği bilinmektedir. **Şekil 4**'teki gazete reklamı tasarımında, dünyaca ünlü bilim adamı Thomas Edison konu edilmiştir. Ampülün icadını gerçekleştirerek bilim dünyasında büyük ses getiren Thomas Edison'un, çok az örgün eğitim aldığı ve özel öğrenme güçlüğü yaşadığı bilinmektedir. **Şekil 5**'teki gazete reklamı tasarımında, dünyaca ünlü İspanyol ressam ve heykeltıraş Pablo Picasso konu edilmiştir. XX. Yüzyılın öne çıkan ressamlarından biri olan ve kübizm akımının mucidi olan Pablo Picasso'nun, buna rağmen özel öğrenme güçlüğü yaşadığı bilinmektedir. **Şekil 6**'daki gazete reklamı tasarımında, dünyaca ünlü komedyen ve aktör Robin Williams konu edilmiştir. 1997'de E.M. Dergisinin yetenekli yüz sanatçı arasına giren, E.W. Dergisinin komedyen olarak gösterdiği bu sanatçının, başarılarla dolu ömrü süresince özel öğrenme güçlüğü yaşadığı bilinmektedir. **Şekil 7**'deki gazete reklamı tasarımında, dünyaca ünlü aktör Tom Cruise konu edilmiştir. **Şekil 8**'deki gazete reklamı tasarımında, dünyaca ünlü animatör ve yönetmen Walt Disney konu edilmiştir. Mickey Mouse, Temel Reis, Pamuk Prenses gibi birçok çizgi film karakterlerinin yaratıcısı olan Walt Disney'in, bu başarısına rağmen 16 yaşında eğitimini yarıda bıraktığı ve özel öğrenme güçlüğü yaşadığı bilinmektedir. Bu yetenekli bireylerin özel durumları, akıllara disleksinin bir öğrenme farklılığı olabileceği hususunu getirmektedir. Bu bireylerde yazıyla ilgili güçlükleri birbirine benzemektedir. Ayna yazı veya hayali yazı (mirror writing) görülmektedir (Salman v.d., 2016). Yapılan gazete reklamındaki slogan aktarılırken, 'e' harflerini birbirinin yansıması şeklinde algılanmasını sağlayarak disleksili bireylerin ayna yazı özelliğine dikkat çekilmektedir. Tipografi tasarımında serifsiz, yuvarlak yazı karakteri ve yumuşak hareketler içeren anatomi tercih edilmesinin sebebi, disleksinin hastalık olmadığı, destek verilirse tedavi edilebileceği konularında toplum tarafından olumlu bir tutum ile yaklaşılmasının istenmesi ile ilgilidir. Tasarımlarda, Tom Cruise dışında, konu edilen sanatçıların ölümüne yas niteliğinde ağırlıklı olarak siyah beyaz renk kullanımı tercih edilmiştir. Tom Cruise çalışması için de konseptte uygun olması bakımından siyah beyaz renk kullanımı tercih edilmiştir. Ayrıca tasarımda kullanılan yağlıboya tekniği ek olarak yer yer kontrast renklerle verilen fırça darbeleri ve sıçramalar ile disleksili bireylerin sanata olan yatkınlıkları da dile getirilmektedir.

4. SONUÇ

Disleksinin kapsamı, belirtileri ve öneriler dikkate alındığında, günümüzde bu güçlüğü yaşayan öğrenci ve yetişkin grupları her kesimde görülebilmektedir. Öğrenciler, aileleri ve öğretmenlerine kendilerini ifade edemediklerinden ve tüm bireyler toplumdaki önyargılardan ötürü zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Bu bireylerin problemlerine ne kadar erken müdahale edilirse, güçlüğüün çözümlenmesinde o kadar başarılı olunacaktır. Gerektiği yerde çocuklar için farklı okuma yöntem ve teknikleri uygulanmalıdır. Türkiye'de disleksiyle ilgili araştırmalar yapılmalı, çocukların ihtiyaçları dikkate alınarak bireyselleştirilmiş etkinlikler ve programlar hazırlanmalıdır. Yurtdışındaki bazı bölgelerde bunun için özel sınıfların bulundurulduğu bilinmektedir. Bu sınıflardaki çocuklara yönelik bireyselleştirilmiş programları gerçekleştirilmekte ve okuma materyalleri hazırlanmaktadır (Razon, 1982:11-18). Ülkemizde de, yaşanan problemlerin en aza indirmek amacıyla benzer uygulamalar gerçekleştirilmeli ve bu sayede disleksili bireylerin toplum tarafından kabul edilmeleri yolunda önemli adımlar atılmalıdır. Özel eğitim ortamları sağlanmalı ve akademik gelişimleri okuma uzmanları aracılığıyla desteklenmelidir. Bu uygulamaların yanısıra okul öncesi, okul döneminde bilgilendirme sunumları yapılmalı, bu bireylere yönelik iş istihdamları sağlanmalı, hedef kitleyi bilgilendirmek amacıyla birçok mecrada reklam kampanyaları düzenlenmelidir.

Sonuç olarak, disleksi kavramının tanınması ve toplumun bu konuda bilinçlendirilebilmesi için duyarlı bireylere, ebeveynlere, öğretmenlere, psikiyatri uzmanlarına, medya çalışanlarına önemli görevler düşmektedir.

KAYNAKÇA

AKTUĞOĞLU, I. K. (2006). Tüketicinin Bilgilendirilmesi Sürecinde Reklam Etiği. Küresel İletişim Dergisi, sayı 2, Güz-2006

AMERİKİAN PSİKİYATRİ BİRLİĞİ (1998). Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, Dördüncü Baskı (DSM-IV), çev: Köroğlu, E., Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

AMERİKİAN PSİKİYATRİ BİRLİĞİ (2013). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, Beşinci Baskı (DSM-5) Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı, çev: Köroğlu, E., Ankara: Hekimler Yayın Birliği

BERKER, B. (2008) Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Üzerine Kurumsal ve Uygulamalı Bir Çalışma. (YL). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

BROUSSEAU, O. W. (2006). An investigation into the progression of early acquired dyslexia. Doktora Tezi. Windsor Üniversitesi, Kanada.

DEMİR, B. (2005). Okulöncesi ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden öğrencilerde özel öğrenme güçlüğüne belirlenmesi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

DOĞAN, H. (2012). Özel öğrenme güçlüğü riski taşıyan 5-6 yaş çocukları için uygulanan erken müdahale eğitim programının etkisinin incelenmesi. (Yayımlanmış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

ELDEN, M. (2009), Reklam ve Reklamcılık, Say Yayınları, İstanbul

EREN, E.; “Stratejik Yönetim Ve İşletme Politikası”, Beta Yayınları, İstanbul, 2000b.

FLYNN M., DEERING, M. W. (1989). Subtypes of dyslexia: Investigation of border’s system using quantitative neurophysiology. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 31, 215–223.

GUARDIOLA, J. (2001). The evolution of research on dyslexia. *Institute for Behavioral Genetics and Department of Psychology*, 32, 3-30.

HULME, C. ve SNOWLING, M. J. (2009). Reading disorders I: Developmental dyslexia. *Developmental disorders of language learning and cognition*. (s.37-89). West Sussex: UK, Wiley-Blackwell Publishing.

HULTQUIST, M. A. (2006). An introduction to dyslexia for parents and professionals. Londra: Jessica Kingsley.

KARAIŞMAİLOĞLU, İlve (2006), İşletmelerin sosyal sorumlulukları, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

KOCABAŞ, F., ELDEN, M.(2009), Reklamcılık: Kavramlar, Kararlar, Kurumlar, İletişim Yayınları, İstanbul

KOLBURAN Ş. G., ERBAY E. Ö.(2015), Bir Eğitim Liderliği Örneğinde, Disleksi Vakası, Aydın Toplum ve İnsan Dergisi Yıl. 1 Sayı. 1 - 2015 (1-31)

KORKMAZLAR, Ü. O. (2009). Özel Öğrenme Bozukluğu/ Güçlüğü ve Özel Eğitim, II. Eğitim Psikolojisi Sempozyumu, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları Bildiriler.

(Saraç, 2014-71).

- KÖROĞLU, E. (2008) ” DSM-IV - Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı”.HYB Yayıncılık, 4. Basım. (Bingöl, 2003:68).
- LYON , G. R. (1995). Toward a definition of dyslexia. *Annals of Dyslexia*, 45, 3-27.
- MİNARECİ, Y. (2007). Turizm İşletmelerinde Kurumsallaşma ve Sosyal Sorumluluk: Otel İşletmelerinde Bir Uygulama. (Proje). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- ÖZAT, N.E. (2010). Öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklarda frostig görsel algı eğitim programının etkisi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- ÖZKAN, A. (2014). Reklam Yönetimi. İstanbul Ticaret Odası, İstanbul.
- ÖZÜPEK, N. (2004). Kurum İmajında Sosyal Sorumluluk Kurumsal ve Uygulamalı Bir Çalışma. (DT). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- PARRİLLA, R. K. ve PROTOPAPAS, A. (2017). Dyslexia and word reading problems. Theories of reading development, *Studies in written language and literacy*, Kate Cain, Donald L. Compton ve Rauna K. Parrilla, Editörler. Vol. 15, s. 333- 358. John Benjamin Publication.
- RAMUS, F. (2003). Developmental dyslexia: Specific phonological deficit or general sensorimotor dysfunction? *Current Opinion in Neurobiology*, 13, 212-218.
- RAZON, N. (1982). Okuma güçlükleri. *Eğitim ve Bilim*, 39, 11-18.
- RUSSELL, J. T., LANE, W. R., (1996), *Kleppner's Advertising Procedure*, 13th Edition, USA: Prentice Hall Englewood Cliffs.
- SALMAN, U., ÖZDEMİR, S., SALMAN, A. B., ÖZDEMİR, F., Özel öğrenme güçlüğü “Disleksi”, *FNG & Bilim Tıp Dergisi* 2016;2(2):170-176
- SEİDENBERG, M. (2018). *Language at the speed of sight: How we read, why so many can't and what can be done about it*. New York: Basic Books.
- SHAYWITZ, S., SHAYWITZ, B., FLETCHER, M. J., & ESCOBAR, D. M. (1990). Prevalence of reading disability in boys and girls, *The Journal of the American Medical Association*, 264(8), 998-1002.
- SHAYWITZ, S. E (1998). Current concepts: Dyslexia. *The New England Journal Medicine*, 338, 307-312
- SUCUOĞLU, B. ve ÖZOKÇU, O. (2005). Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Özel Eğitim Dergisi*, 6 (1) 41-57
- ULUSLARARASI DİSLEKSİ DERNEĞİ (2019). What is dyslexia? 11 Aralık 2019 tarihinde <http://www.interdys.org> sayfasından erişilmiştir.
- WELCHMAN, M., *Dyslexia in English independent systems*. *Bull Orton Soc*, 1977; 27: 127-131
- ZIEGLER, C. J., PERRY, C., MA-WYATT, A., LADNER, D., & SCHULTE-KÖRNE, G. (2003). Develop mental dyslexia in different languages: Language-specific or universal? *Journal of Experimental Child Psychology*, 86(3), 169-193.